

Nr 23

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål så ock angående ändring i samma lag; given Stockholms slott den 3 januari 1964.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål så ock angående ändring i samma lag.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1952 års lag med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, vilken är tidsbegränsad och för närvarande gäller för tiden till och med den 30 juni 1964, skall få giltighetstiden förlängd till och med den 30 juni 1966. Därjämte föreslås vissa ändringar i lagen, föranledda av brottsbalkens ikraftträdande.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål så ock angående ändring i samma lag

Härigenom förordnas *dels* att lagen den 21 mars 1952 med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, vilken jämlikt lag den 2 mars 1962 (nr 51) gäller till och med den 30 juni 1964, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1966 *dels ock* att 1, 3 och 5 §§ sagda lag med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål skola från och med den 1 januari 1965 erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Vad i denna lag stadgas skall äga tillämpning vid förundersökning angående

brott som avses i 8 kap. 1, 4 eller 5 §, 6 § första stycket eller 7 §, 9 kap. 1, 2 eller 6 § eller 19 kap. 4 § strafflagen,

brott som avses i 19 kap. 1, 2 eller 3 § samma lag, där brottet innefattar gärning varom i 4 § nämnda kap. sägs,

försök eller förberedelse till brott som ovan nämnts eller

brott som avses i 8 kap. 10 § eller 9 kap. 7 § samma lag.

Vad i denna lag stadgas skall äga tillämpning vid förundersökning angående

brott som avses i 13 kap. 1, 2 eller 3 § brottsbalken, om brottet innefattar gärning varom i 4 § nämnda kap. sägs,

brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 §, 18 kap. 1, 3 eller 4 § eller 19 kap. 1, 2, 5 eller 6 §, 7 § första stycket, 9 § eller 13 § brottsbalken,

brott som avses i 3 kap. 1, 2, 5 eller 6 § eller 4 kap. 1, 2, 3 eller 4 § brottsbalken, om gärningen innebär förgripelse mot Konungen eller annan som är nämnd i 18 kap. 2 § samma balk, eller

försök, förberedelse eller stämpling till brott som ovan nämnts, om sådan gärning är belagd med straff.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Beslag må läggas å sådant skriftligt meddelande som omförmäles i 27 kap. 2 § andra punkten rättegångsbalken, ändå att å brottet *kan följa* lindrigare straff än *straffarbete* i två år.

Beslag må läggas å sådant skriftligt meddelande som omförmäles i 27 kap. 2 § andra punkten rättegångsbalken, ändå att *för* brottet *är stadgat* lindrigare straff än *fängelse* i två år.

5 §.

Tillstånd enligt 27 kap. 16 § rättegångsbalken till avhörande av telefonsamtal må meddelas, ändå att å brottet *kan följa* lindrigare straff än *straffarbete* i två år.

Tillstånd enligt 27 kap. 16 § rättegångsbalken till avhörande av telefonsamtal må meddelas, ändå att *för* brottet *är stadgat* lindrigare straff än *fängelse* i två år.

Finnes det — — — — — sådan åtgärd.

Giltighetstiden för — — — — — telefonanstaltens föreståndare.

Kan det — — — — — eller åklagaren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 december 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om *fortsatt giltighet av och ändring i lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål* samt anför följande.

På förslag av Kungl. Maj:t antog 1952 års riksdag en lag med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål (prop. 1952: 22; L¹U 6; rskr 60). Lagen, som utfärdades den 21 mars 1952 (nr 98), ger vidgade möjligheter att utnyttja tvångsmedel vid förundersökning angående vissa brott mot rikets säkerhet m. m. Stadgandena i lagen är utformade såsom tilläggs- och undantagsbestämmelser till rättegångsbalken, vars regler är tillämpliga i den mån särbestämmelser ej meddelats. Innebörden av lagen är i huvudsak, att möjligheter ges till förlängning av anhållningstiden samt att bestämmelserna i rättegångsbalken om beslag och telefonavlyssning kompletteras på vissa punkter. Beslut om förlängning av anhållningstiden meddelas av justitiekanslern. I övrigt är tillämpningen av de särskilda tvångsmedelsbestämmelserna underkastad domstols kontroll.

Lagen är tidsbegränsad. Dess giltighetstid, som ursprungligen utgick den 30 juni 1953, har undan för undan förlängts, senast genom lag den 2 mars 1962 (nr 51) för tiden till och med den 30 juni 1964.

Behov av lagen föreligger alltså. Dess giltighetstid torde därför böra ytterligare förlängas, även denna gång på två år eller således till och med den 30 juni 1966.

I anslutning härtill bör beaktas att den av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna brottsbalken, vilken utfärdats den 21 december 1962 (nr 700), torde komma att träda i kraft under den förlängda giltighetstiden för den omnämnda tvångsmedelslagen. Kungl. Maj:t har den 29 november 1963 beslutat förelägga 1964 års riksdag förslag till lag om införande av brottsbalken

(prop. 1964: 10), enligt vilket balken skall träda i kraft den 1 januari 1965. Vissa ändringar i tvångsmedelslagen synes bli erforderliga i anledning av brottsbalkens ikraftträdande. Ändringar i rättegångsbalken i anslutning till brottsbalken — nyss berörda proposition innehåller jämväl förslag till sådana ändringar — föranleder dessutom jämkningar i vissa av lagens bestämmelser. De erforderliga ändringarna i tvångsmedelslagen torde lämpligen böra behandlas i förevarande sammanhang.

I första hand bör tillses att lagens tillämpningsområde, som för närvarande anknyter till strafflagen, anpassas efter brottsbalken. Lagen skall enligt dess 1 § äga tillämpning vid förundersökning angående brott, som avses i vissa i paragrafen uppräknade stadganden i strafflagen, samt angående försök eller förberedelse till en del av dessa brott.

I nämnda paragraf i tvångsmedelslagen anges först 8 kap. 1, 4 och 5 §§, 6 § första stycket och 7 § strafflagen, vilka lagrum avser högförräderi, spioneri, grovt spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift och olovlig underrättelseverksamhet. Om dessa brott stadgas i 19 kap. 1, 5 och 6 §§, 7 § första stycket och 9 § brottsbalken. Förevarande lag torde härutöver böra äga tillämpning vid förundersökning för brott, som är att hänföra till krigsanstiftan jämlikt 19 kap. 2 § brottsbalken.

Uppräkningen omfattar vidare 9 kap. 1, 2 och 6 §§ samt 19 kap. 4 § strafflagen, d. v. s. de brott som f. n. rubriceras uppror, majestätsbrott, väpnat hot mot laglig ordning, sabotage och grovt sabotage. Beskrivningarna av dessa brott, med undantag av majestätsbrott, återfinnes i 18 kap. 1 och 3 §§ samt 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken. Särskilt stadgande om brott, motsvarande majestätsbrott enligt strafflagen, har ej upptagits i brottsbalken. Motsvarighet torde dock erhållas genom att i 1 § tvångsmedelslagen hänvisa till brott, som avses i 3 kap. 1, 2, 5 eller 6 § eller 4 kap. 1, 2, 3 eller 4 § brottsbalken, om gärningen innebär förgripelse mot Konungen eller annan som är nämnd i 18 kap. 2 § samma balk.

Enligt uppräkningen skall lagen dessutom vinna tillämpning i fråga om brott, som avses i 19 kap. 1, 2 eller 3 § strafflagen — mordbrand, grov mordbrand eller allmänfarlig ödeläggelse — om brottet innefattar gärning varom sägs i 4 § samma kapitel. Motsvarande lagrum i brottsbalken är 13 kap. 1—4 §§.

Slutligen hänvisar 1 § tvångsmedelslagen till 8 kap. 10 § och 9 kap. 7 § strafflagen, avseende tagande av utländskt understöd och olovlig kårverksamhet. Dessa lagrum bör ersättas med 19 kap. 13 § och 18 kap. 4 § brottsbalken.

I lagtekniskt avseende bör 1 § tvångsmedelslagen dessutom ges den ändrade utformning som föranledes av att det enligt brottsbalken skall dömas för stämpling till brott, medan stämpling, som är belagd med straff enligt strafflagen, skall anses som förberedelse, jfr 23 kap. 2 § andra stycket brottsbalken och 3 kap. 2 § första stycket strafflagen.

De jämkningar i lagens bestämmelser som, enligt vad förut antytts, för-
anledes av ändringar i rättegångsbalken berör stadgandena i 3 och 5 §§ i la-
gen. I förslag till ändrad lydelse av 27 kap. 2 § andra punkten och 16 § rät-
tegångsbalken i prop. 1964: 10 anges svårhetsgraden för brott, varom mås-
te vara fråga för att visst slags skriftligt meddelande skall få läggas under
beslag och för att tillstånd till avhörande av telefonsamtal i visst fall skall
få meddelas, på annat sätt än för närvarande. Nämnda stadganden i före-
varande lag, som innehåller regler om undantag från bestämmelserna i des-
sa lagrum i rättegångsbalken, bör jämkas så att de ansluter till den föreslag-
na lydelsen av lagrummen i rättegångsbalken.

De förordade lagändringarna torde böra träda i kraft samtidigt med
brottsbalken eller den 1 januari 1965.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upp-
rättats bilagda förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21
mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa
brottmål så ock angående ändring i samma lag.*¹

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av
den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regerings-
formen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av
statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans
Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Margit Hirén

¹ Förslaget, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här ute-
slutits.

Utdrag av protokollet, hållet inför Kungl. Maj:ts lagråd den 3 januari 1964.

Närvarande:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 19 december 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål så ock angående ändring i samma lag.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t.f. lagbyråchefen Leif Brundin.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Stig Granqvist

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1964.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 3 januari 1964 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 19 december 1963 remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål så ock angående ändring i samma lag.*

Med förmålan att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Stig Granqvist